

Kohti avointa tiedettä: Kokemuksia laadullisen haastatteluaineiston avaamisesta (VAPAA-hanke)

Hanna Rantala
Kuinka avata TKI-hankkeiden dataa?
Webinaari datan avaamisen perusteista ja kokemuksista
26.3.2026

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

Tässä puheenvuorossa

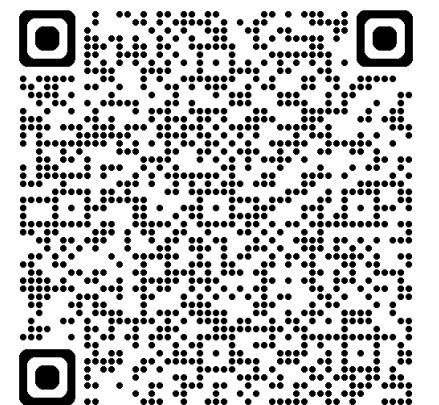
- Kokemuksia aineiston avaamisesta
 - Lyhyesti VAPAA -hankkeesta
 - Aineiston avaamisen prosessista
 - Mahdollisuus esittää kysymyksiä

Monitoimijainen sosiaalityö vankilasta vapautuvan tukena digitalisoituvassa yhteiskunnassa (VAPAA)

- Aiempiin tutkimuksiin perustuva havainto siitä, että vapautuvat vangit jäävät varsin usein vaille tarvitsemiaan palveluita ja monesti heiltä puuttuu myös yhteys julkiseen sosiaalityöhön. Sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyvät rakenteelliset muutokset ja 2020-luvulla nopeasti edennyt palvelujen ja vankiloiden digitalisaatio luovat uusia mahdollisuuksia ja haasteita vapautumisen nivelvaiheen tukeen.
- VAPAA-hankkeessa (STM 2024–2025) tutkittiin, miten monitoimijainen sosiaalityö voi olla rikostaustaisten asiakkaiden tukena vankilasta vapautumisen nivelvaiheessa. Osana tutkimusta kehitettiin hyvinvointialueiden tutkimusperustaiset sosiaalityön käytänteet vankilasta vapautuvien asiakkaiden tukemisessa.
- Laurea-ammattikorkeakoulu, Itä-Suomen yliopisto, Pohjois-Savon hyvinvointialue, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

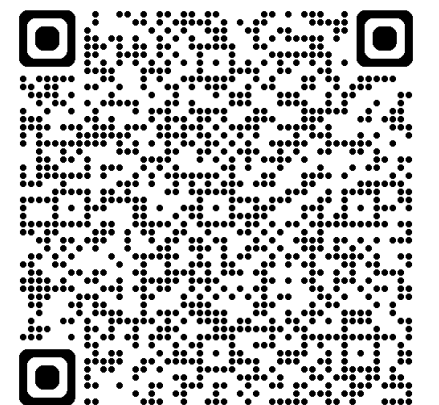
Lisää VAPAA -hankkeesta

Monitoimijainen sosiaalityö vankilasta vapautuvan tukena digitalisoituvassa yhteiskunnassa (VAPAA)

1. Vaikuttavat käytännöt vankilasta vapautuvien tukemisessa/ kirjallisuuskatsaus (Itä-Suomen yliopisto)
- 2. Aikuisosiaalityö nivelvaiheen monitoimijaisessa yhteistyössä sosiaalityöntekijähaastattelut (Laurea) (n=19)**
3. Vertaisten ja kokemusasiantuntijoiden merkitys vankilasta vapautuvien tukemisessa / kokemusasiantuntijahaastattelut (Laurea)
4. Hyvinvointialueiden toimintamallit /asiakirja-analyysi ja kartoittava kysely (Itä-Suomen yliopisto päävastuussa)
5. Hyvinvointialueiden tutkimusperustaiset sosiaalityön käytänteet vankilasta vapautuvien asiakkaiden tukemisessa/ Tutkimus- ja kehittämistoimintaa hyvinvointialueilla (Pohjois-Savon sekä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueet)

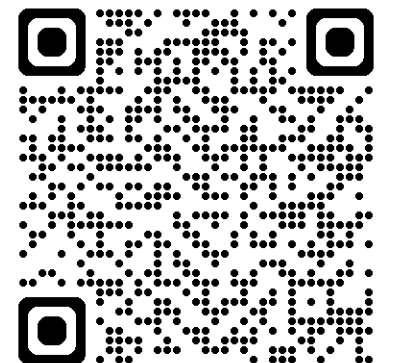
Lisää VAPAA -hankkeesta

Sitoutuminen vastuulliseen tieteeseen

- Tutkimuseettiset kysymykset
- Yhteiskunnallinen vaikuttavuus
- **Avoin tiede**
 - Aineisto avataan muiden tutkijoiden käyttöön hankkeen päättymisen jälkeen
 - Nimetyt vastuuhenkilöt
- Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto (TUNI) tutkimuksen ja opetuksen valtakunnallinen palveluinfrastruktuuri
 - arkistoi ja välittää tutkimusaineistoja tutkimukseen, opetukseen ja opiskeluun
 - käyttö on maksutonta

Lisää
yhteiskuntatieteellisestä
tietoarkistosta

Datan valmistelu

- Sosiaalityöntekijöiden haastatteluaineiston (n=19) **valmistelu**
 - Kokoaminen ja anonymisointi
 - Yksityisyydensuojan turvaaminen (esim. maantieteellisyys, luottamustehtävät)
- **Arkistointiehdotus** yhteiskuntatieteelliseen tietoaarkistoon
 - ”Sosiaalityöntekijöiden haastatteluja vapautuvien vankien haasteista ja tuen tarpeesta 2024”
- **Tutkimusaineiston kuvailu ja osoitus informoidusta suostumuksesta:**
 - Tutkimushanke, kesto ja aineisto
 - Keruumenetelmä ja -välineet
 - Liitteet: kutsu (ml. liitteet), haastattelurunko

Arkistointisopimus

- **Arkistointisopimus** rekisterinpitäjän (datan keräämisestä vastannut taho) ja rekisterinkäsittelijän (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto) välinen arkistointisopimus
 - EU:n tietosuoja-asetuksen mukainen sopimus aineiston käsittelyn ehdoista
- **Millaisia henkilötietoja** arkistoitava aineisto sisältää?
- **Keitä tutkimusaineistolla on tutkittu?**

Datan tarkistaminen ja toimittaminen

- Datan tarkistaminen ja yhdenmukaistaminen toimittamista varten
 - Yhteydenpito tietokannan kanssa
- Käyttöä tukevien tunnisteiden lisääminen
 - Äänitteen nimi ja kesto
 - Haastattelun päivämäärä ja paikka
 - Haastattelijan nimi
 - Haastateltavan sukupuoli
 - Haastateltavan ammatti
 - Haastateltavan ikä

Mikä toimi ja missä opittavaa?

- Sitoutuminen avoimeen tieteeseen
 - Datan avaaminen tutkimussuunnitelmassa
 - Vastuun osoittaminen
 - Työajan varaaminen
- Yhteydenpito yhteiskuntatieteellisen tietoaarkiston kanssa
 - Ohjeistukset
- Aikajänteen huomioiminen
- Voiko datan valmistelun toteuttaa jo alkuvaiheen anonymisoinnin yhteydessä?

Kiitos!

Yhteystiedot:

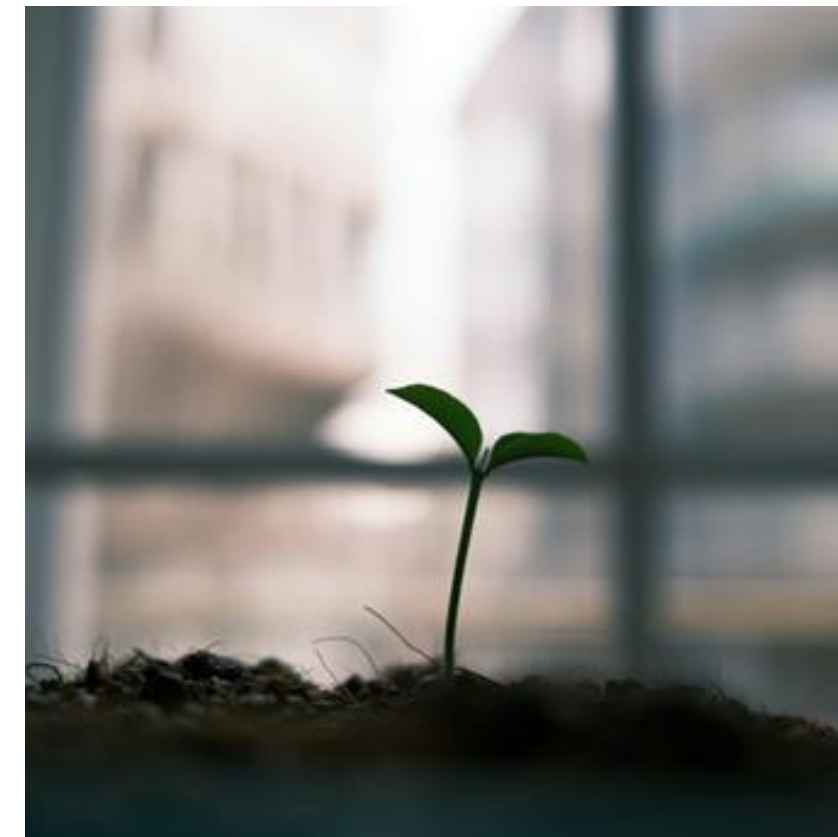
Hanna Rantala

hanna.rantala@laurea.fi

Teemu Rantanen (VAPAA-hankkeen projektipäällikkö)

teemu.rantanen@laurea.fi

Lue lisää VAPAA-hankkeesta

Missiomme on edistää eettisesti kestävästä tutkimuksesta, joka tukee haavoittuvien ihmisryhmien sosiaalista ja digitaalista osallisuutta sekä rikollisuudesta irrottautumista.